

REVIVING THE THRACIAN HERITAGE AT THE BEGLIKTASH SANCTUARY: ADMIRERED, PROBLEMED, REAL

Diana Radoynova

University "Prof. d-r Asen Zlatarov", Burgas, Bulgaria
diana_radoynova@abv.bg

Abstract: *The article presents one of the most interesting archaeological sites in the Burgas region - the Thracian sanctuary Begliktash near the town of Primorsko. It was discovered by archaeologists only in the early 21st century. An attempt was made to trace his short journey from complete obscurity to a popular tourist destination, a scene of various attractions and local cultural value. Tourist visits undoubtedly enliven the Thracian sanctuary. The issue is whether each attraction turns it into a "living cultural heritage".*

Keywords: *Thracian Sanctuary Begliktash; Revitalizing; Living Cultural Heritage.*

СВЕТИЛИЩЕТО БЕГЛИКТАШ: АДМИРИРАНО, ПРОБЛЕМНО, РЕАЛНО

Диана Радойнова

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, България

Резюме: Статията представя един от най-интересните археологически обекти в Бургаска област - тракийското светилище Бегликташ край град Приморско. Открит е от археолозите едва в началото на 21 век. Направен е опит да се проследи краткото му пътуване от пълна неизвестност до популярна туристическа дестинация, сцена с различни атракции и местна културна ценност. Туристическите посещения несъмнено оживяват тракийското светилище. Въпросът е дали всяка атракция го превръща в „живо културно наследство“.

Ключови думи: Тракийско светилище Бегликташ, оживяване, живо културно наследство

Тракийското светилище на 3 км. от Приморско е функционирано без прекъсване близо 2000 години – от XV век пр. Хр. до IV в. сл. Хр. След това, поради залежа на сакралността, която олицетворява, то заспива за почти още толкова време. През османския период е известно на местните хора под името Бегликташ – камъкът,

където се плащал бегликът – данъкът за стадата. И изведнъж, в началото на ХХ век, неговата слава изгръва с нова сила.

Макар да е споменат в края на ХІХ в. от братя Шкорпил (Шкорпил ет ал., 1913: р. 241), скалният комплекс бива преоткрит от българската археологическа и траколожка наука едва почти век по-късно (изследван е и бегло описан от екипа на експедиция „Аполония-Странджа“), (Fol (ed.), 1982: р. 348), (Fol (ed.), 1976). Реално неговият откривател за света и науката става екип под ръководството на директора на РИМ-Бургас, д-р Цоня Дражева през 2002 г. За три години археолозите успяват да свършат много работа и най-важното – да дадат публичност както на труда си, така и на обекта.

Древността на комплекса е впечатляваща – артефактите (керамика, монети, животински кости) – дават основание да се твърди, че тук е имало непрекъснато културно присъствие от VII – V век пр. Хр. до IV век сл. Хр. (Marazov and Chalганова, 2005: pp. 482-485). Скалните форми носят следи от частична изкуствена обработка и специално подреждане, но доминира „природният ред“. Според изследователите за „законите на митологичното мислене всеки културен акт трябва да изглежда пределно „естествен“, за да се повиши степента на неговата легитимност... Защото по този начин „природното“ се отъждествява с „божественото“ и съответно придобива по-висок семиотичен статус в йерархията на сакралното“ (Marazov and Chalганова, 2005: р. 485).

В плоските хоризонтални скали се предполага, че са изсечени каменни кръгове, вдлъбнатини и стъпки. Намерени са и останки от жилищна сграда и култови огнища. Най-впечатляващият елемент от комплекса е ансамбълът от четири огромни менхири, разположени по много специфичен начин, както и внушителен долмен. Елементите на целия комплекс са разположени по оста изток-запад. Фрагментите от комплекса с убедително култово предназначение са:

- Т. нар. „Брачно ложе“ – каменно „легло“ с „възглавници“, ориентирани на изток. Допуска се, че на него се е възпроизвеждала от жреци хиерогамията между Великата Богиня-майка и нейния соларен съпруг. Според някои изследователи е възможно това също така да се е осмисляло и като грамадна трапеза

- Жертвеник, върху чиято монолитна основа са издълбани ямки, в които вероятно са били принасяни като жертва смятаните за свещени от траките течности – вода, вино, мляко и зехтин.
- „Трон“, за който се предполага, че е бил заеман от Върховния жрец по време на ритуалите. Каменната седалка на трона е била закрепена върху една от големите скали, но вероятно от тектонични трусове е съборена на земята.
- Сърцевидният камък, който още Шкорпил документира под името Апостол Таш – огромна скала, която има сърцевидна форма и лежи на плоската скала под нея, опирайки се само в три точки. Между двете скали се оформя ниша, в която може да се побере само легнала човешка фигура. Археолозите установяват, че около 22 юни, по времето на лятното слънцестоене, през нишата като сноп преминават слънчевите лъчи, което дава основание да се мисли, че този елемент от скалния комплекс е своеобразна астрономическа наблюдателница.
- Това твърдение се допълва и от наличието на т. нар. от съвременните изследователи Слънчев часовник – мегалитен ансамбъл от шест плоски камъка, разположени северно от Апостол Таш, като сянката на Апостол таш пада върху различен камък в различните части на деня.
- Т.нар. „Лабиринт“ – композиция от скални монолити в североизточната част на светилището. Допуска се, че е бил част от орфическата обедност. Посветеният трябвало да влезе през левия вход и, воден от сакралната сила, да намери пътя към десния изход, като финалното изпитание било да се премине през изключително тесен процепа (около 30 см.), изкуствено издълбан в огромен скален къс с височина над 6 м.
- „Долмен“ – това е една от най-големите подобни каменни форми на Балканите. Намира се в югоизточната част на комплекса непосредствено след Лабиринта. Гледан фронтално, напомня силует на легнала жена с разтворени, свити в коленете крака. Познавачи на тракийския орфизъм смятат, че вероятно посветеният е трябвало да извърви пътя на пречиштането: от хиерогамията на

божествата, през лабиринта и като финал да се появи пред мистите през отвора на долмена. Преходът символизира преминаването от време към безвремие, от нечисто към чисто, от тъмнина към светлина, от профанно към сакрално. На няколко места в плоските скали има форми, наподобяващи стъпки, които биха могли да символизират, че пътят му минава по следите на божественото¹.

Предполага се, че Бегликташ е сакрален култов топос на скирмианите, тракийски племенни общности, населявали този район на Странджа. Целият скален комплекс може да се тълкува като петроглиф на универсалния модел на тракийския орфизъм, свързан с почитането на Великата Богиня Майка-Земя и нейния син-съпруг Слънце/Загрей/Дионис. Той свидетелства за силната вяра, техническите умения и астрономическите знания на траките, както и за продължително общостно усилие за поддържане на сакрално пространство.

В годините след разкриването на скалното светилище Бегликташ съм имала възможност многократно да се завръщам на този терен. Теренната информация може да бъде оцелостена с оглед целите на настоящия текст – опционално пресичане на наследени културни присъствия у нас, концепции за оживяването им и дигиталното форсиране на информацията за тях и идеи за комерсиалната им експлоатация. Би било ползотворно съпоставянето и анализирането на множеството „моментни снимки“ на терена, реализирани и анализирани с антроположки методики, както и на набъбването на дигиталния масив от информация за него.

2006. Обектът е почти пуст. До него се стига след отклонение от главното шосе по коларски път, осяян с трапове и нападали клони. Изпод едно дърво от горичката пред скалния масив изскача младо

¹ Интерпретацията на отделните детайли, устойчиво присъстващи в почти всички тракийски скални светилища, е детайлно представена от (Chalgarova, 2012: pp. 161-192).

момиче, което продава билети „за вход“. Неуверено казва, че билетите включват и екскурзоводска беседа. Беседата е съвсем кратка и като за пълни лаици.

Придружаващият ни учен – професор на няколко пъти поправя терминологични грешки. Момичето се отказва да „беседва“ и ни предлага самостоятелно да разгледаме комплекса. През цялото време няма жива душа. Абсолютно незабележим е Бегликташ и в дигиталния свят: няма линкове към галерии със снимки, няма информационни статии, няма рекламни портали. Само кратки публикации на блогъри от типа „бях на едно страхотно и никому неизвестно място“. Документално съществуват единствено археологическите и културологичните хипотези на учените, публикувани като съобщения в няколко местни и национални медии.

2013. Заглавие в местен информационен сайт “Зрелищен спектакъл на багатурси в Бегликташ”. Публикацията съобщава, че клуб „Багатур“ ще разиграе на мястото зрелищни битки, възпроизвеждащи различни старинни бойни техники, като представлението е в подкрепа на кандидатурата на Бургас за Европейска столица на културата през 2019г. (petminuti.com/зрелищен-спектакъл-на-багатурси-в-бегликташ/).

„Битките“ са доста нагласени и мудни, а демонстрираните бойни техники – направо отчайващи. Организацията на мероприятияето е с куп неуредици, които отказват много хора, още преди да са стигнали до светилището. Публикациите на няколкото информационни агенции, популяризиращи мероприятияето, в интернет-пространството са последвани от неприязнени, саркастични или направо груби коментари.

2016. Бургаски информационен сайт транслира информация за инициатива на Община Приморско: „Този уикенд Приморско отново ще се върне във времето с пресъздаването на древен тракийски ритуал. Хилядолетни традиции ще оживят тракийското светилище Бегликташ. То ще се възроди за церемонии, дароприношения и обреди, така, както са ги извършвали предците ни ...Инициативата е на общината, която кани всички желаещи да се телепортират във времената на жреци, божества и магични сили на ритуали...“

(viapontika.com/index.php?page=article=20947). В същата година (25.08.2016) бургаското приложение на националния ежедневник, в. Труд, излиза на електронната си страница със статия под заглавие „Извънземна сила пази древното светилище Бегликташ“. Статията разказва, че „необяснима извънземна енергия пази мистичните мегалити на древното светилище Бегликташ край Приморско... Радиестезистите са категорични, че измерванията на мястото показват, че там се кръстосват мощни космически сили, които карат махалата им да полудяват...“ Цитиран е проф. Стамен Стаменов, уфолог, който твърди, че „преди хиляди години светилището е било космическа база на извънземните“ и че „и до днес Бегликташ е база на няколко извънземни цивилизации с много висок ранг на развитие“. Авторите на статията дават собствена интерпретация на археологическите наличности: „Бегликташ сбъдва всякакви желания... Светилището е един от комуникационните центрове с Космоса... Лабиринтът е служел за предсказване на бъдещето и занятието, към което ще се насочат младежите от племето. Тези, които най-бързо успявали да излязат от лабиринта, се славели в племето като носещи специална силна енергия, която им помага в битките“ (trud.bg/ извънземна-сила-пази-древното-светилище/).

2017. Покана в интернет-пространството от регионално бургаско радио: „Древен тракийски ритуал ще бъде пресъздаден на светилището Бегликташ край Приморско. Посетителите на възстановката ще се пренесат във времената, когато самодиви и божества са бракосъчетавали Богинята-майка и Бога-слънце... Ритуалите ще бъдат осъществени чрез течности, смятани в древността за свещени. Тогава виното е представлявало земята, зехтинът – огъня, млякото – въздуха, а водата си е била вода“ (dariknews.bg/regioni/burgas/vizhte-dreven-trakijski-ritual-na-begliktash-2033641).

2018. В Интернет е отправена покана за участие в пречистващ тракийски ритуал „под ръководството на Радананда, духовен учител“. Мероприятието е част от двудневна екскурзия „с посещение и нощувка в българско село, хранене с екологично чиста храна и практики за духовно пречистване“. При отиването в Бегликташ се натъкваме на

духовната общност, състояща се от 14 човека – млади мъже и жени, има и едно дете. Всички са облечени в бяло. Самата Радананда се оказва рускиня на около 35-40 години, облечена твърде атрактивно в тюркоазеносин кафтан и бели шалвари с червена бродерия. Вляво до входа на светилището на един голям камък има поставени дарове – плодове: 2 банана, праскова, круша и шепа череши. Докато се разхождат, дочуваме една от жените да обяснява разпалено, че е имала видение на мястото с хора, които изпълнявали тракийски танци. „Танцуваха в кръг, хванати за ръце, но после каналът се прекъсна“. Някои седят по камъните или пред растителните жертви, потънали в молитвено вглъбение, а други лягат един след друг в нишата на Сърцевидния камък.

Появява се водещият. Той говори на събралите се участници за вярванията и ритуалите на древните траки. Потвърждава светостта на мястото, разказвайки легенда за бай Злати от Приморско, който решил да отломва от скалите камъни за градеж на къщата си, но веднага след това светотатство се връща вкъщи и разбира, че синът му е катастрофирал и повече не се връща тук. Публиката го прекъсва с въпроси и вмътания, между които твърдения, че „първите египетски фараони са били траки“; „не е вярно, че траките не са имали писменост – Стефан Гайдарски доказва, че траките са имали азбука чрез плочките от Градешница, но го убиха“; „тракийските жреци са били вегетарианци, защото са знаели, че убийството и месоядството утежняват кармата“. Радананда заявява, че „българската земя е свещена и в нея има много злато, което предстои да бъде открито“.

Започва „тракийският ритуал“. В подножието на скалната площадка, облечен в къса черна туника и с венец от зелени бръшлянови клонки на главата, „главният жрец“, подпомагат от асистентките си, облечени в дълги до земята бели туники, поставя на сцената амфора върху триножник, кандило и две глинени плочи с някакви изображения. Някои от жените покриват главите си с бели була. Друг мъж в бяла туника запалва факел и с жест кани всички да тръгнат след него. „Жрецът“ засвирва с дървена свирка мелодия, напомняща стилизирана българска фолклорна песен. Радананда върви най-

напред, покланя се на скалния масив, а после и на всички участници. Придвижват се към скалната площадка и се подреждат в кръг. Вдигнали са високо ръце към небето, някои са боси. От скрити в камъните тонколони се понася музика: мистично звучаща, на моменти с обертонове, дочуват се ударни и струнни инструменти, с ефекти от капеща вода, включва се и вокал – пее се на гръцки, като се дочуват думите „Хере, Вакхе!“.

Три „жрици“ изпълняват несложен танц. „Главният жрец“ прекадява всички участници поотделно и те загребват тамянения дим с шепи и вдишват жадно. Една от „жриците“ предлага на присъстващите от публиката да прекади и тях. В огъня, запален в триножника, „главният жрец“ извършва възлияние на вода, вино, мед и мляко. После нагрива на огъня двете глинени плочи, прекадява хляб, плодове и глинени съдове, които му донасят „жриците“. Вдига амфора с вода и полива на всеки от участниците да измие ръцете и лицето си. Всички са много сериозни и вгълбени. Очевидно е съзнанието им, че участват в ритуал, а не в представление. Водачът посочва с жест изхода и в редица те слизат от скалната площадка в подножието. Получават от „жриците“ по хапка хляб, натопена в мед. Няма ръкопляскания от страна на публиката, която проявява нужното уважение към участниците и не ги третира като „актьори“. Следва огнено шоу с въртене на запалени насмолени топки от млад мъж в бяла туника.

2019. От началото на месец юли бургаските информационни сайтове започват да популяризират ново културно събитие на Бегликташ – спектакълът „Норма“ на Белини на Бургаската опера. Един от анонсите гласи: „Бургаската опера представя операта „Норма“ за пръв път на открито. Величественият спектакъл ще бъде поставен сред естествения декор на българския Стоунхендж – древното тракийско светилище Бегликташ край Приморско. Оригиналният и впечатляващ избор на сцена е неслучаен – известният монолитен каменен комплекс съдържа исторически препратки към света на друидите, пресъздаден в драматичния сюжет на лиричната трагедия“ (gramofona.com/art/opera-na-begliktash-za-parvi-pat). Представлението е наистина оригинално и зрелищно, а коментарите на присъстващите в Мрежата –

възторжени (Фиг. 1). Веднага след осъществяването на спектакъла на 22 юли 2019 г. медиите оповестяват инициатива за създаване на „грандиозен арт-фестивал на Бегликташ“.

Фиг. 1. Снимки от спектакъла

„Държавна опера – Бургас има идеен проект за постоянно провеждащ се оперен форум на свещеното място. Директорът на операта Александър Текелиев вече има предвид няколко атрактивни оперни заглавия, чиято цялостна визия ще импонира на свещеното място с неговите природни и исторически дадености. Кметът на Община Приморско д-р Димитър Германов потвърди подкрепата на общинското ръководство за реализиране на идеята” ([http:// www.kompasbg.com /culture/ item/ 8111](http://www.kompasbg.com/culture/item/8111)).

* * *

Така представените „теренни снимки“ дават възможност да се оформи един постепенно развиващ се „филм“ за развитието на Бегликташ като обект на нашето културно-историческо наследство, който от състояние на катаlepsия постепенно оживява – и за туризма, и за културата. Е, като всяко излизане от кома, и това не е безпроблемно и безболезнено.

От една страна, никой не може да отрече, че конкретният феномен Бегликташ повтаря една процесуалност (между впрочем отдавна регистрирана от специалистите по Антропология на туризма) на превръщане на културата в стока (Mac Cannell, 1976: p. 91).

Очевидна е интерференцията на интересите и желанията на туристи и домакини Бегликташ да бъде анимиран чрез възпроизвеждането на един тип представления, практикувани още в Древен Рим – пресъздаване на минали събития като зрелище с живи участници. Съвременните туристи изпитват желание не просто да наблюдават, а да се потопят в миналото, това им дава усещане за неговото възкресяване и за тяхното пренасяне в друг свят. Този тип туристически представления стават известни като исторически реенактмънт (букв. повторение, връщане в историческото действие). Реенактмънтът е вид представление, имащо за цел възстановяване на определени аспекти от исторически период или събитие. Това, освен че е атрактивно, се оказва и доста доходоносно за инициативни местни групи и общини, които им предоставят поле за изява (Prodanov 2010).

От друга страна, не може да не бъде отчетена тенденцията заинтересуваните местни общности да „откриват себе си“ чрез интереса на туристите, да бъдат насърчени за размисъл върху собствените им традиции и култура (Boissevain, 1992: pp. 7–11). Оживяването на миналото препотвърждава и засилва локалната идентичност и оценностяването на местната култура както от туристите, така и от самите домакини (Cohen, 1988: p. 382).

Съвсем друг е въпросът доколко миналото е наистина „оживяло“ или просто новосъздадено. Защото справедливостта изисква да се каже, че мистериалните обреди на траките като цяло, и в частност тези – в светилището Бегликташ, не са реконструирани цялостно, а учените само се догаждат за някои техни фрагменти. Но те със сигурност не са включвали багатурски игри, new-age поклонници или примерно, оперни представления. Извънземното присъствие остава пък съвсем встрани от фокуса. По-естествено би било да се говори за Бегликташ като за оживено или обновено културно наследство, в което миналото се конструира за социални и комерсиални цели, а не ре-

конструира в културна непрекъснатост, за „изобретяване“ на локални традиции поради невъзможност да знаем как са изглеждали автентичните (Hobsbawm, 1983: p. 8) etc.

Очевидно резултативността е разпъната между два напълно противоположни вектора. От една страна, „живостта“ на практиката се поддържа именно чрез промените в самата практика, включително и на ценностите и нагласите, които я конституират, за да станат възможни актуализацията на културното ѝ съдържание и удовлетворяването очакванията на нейните участници и зрители. От друга страна, смесването на историчност със зрелище и туристически театър често произвежда бутафория. Компетентната препоръка на специалистите е да се разграничат ясно оживяването от вживяването. „Аниматорът е склонен да вдъхне живот на съответния обичай или ритуал, най-често с комерсиална цел и за определен период, без въобще неговото съзнание да напуска границата на времето и пространството на собствената му тук и сега култура. За разлика от него, живеещият в илюзията, че всичко е „както преди“ много често изпада в неловкото положение да изповядва своето „автентично“ съществуване по мобилния си телефон..., което обезсмисля използването на реквизити и аксесоари от близкото или далечно минало, за да си набави желаната автентичност...“ (Kabakov, 2007: pp. 61-62).

Да, наистина в главата на всеки антрополог постоянно звъни алармен звънец, чието предупреждение го задължава да бъде просто „говорител“, представящ плодовете на своя специфичен опит само като едно равноправно мнение в полифонията от дебати. „Неговата гледна точка няма по-висока легитимност от тази – на представящите общности“ (Bensa, 2006: p. 333). И все пак антрополозите, историците и археолозите трудно биха се съгласили с претенциите за автентично възпроизвеждане на ритуал, „реконструиран“ според нечий представи или, още по-лошо – видения. Също тъй неприемливи за тях са публикации, отъждествяващи траките и тяхното жреческо съсловие с друидите, които са конфесионална каста на келтите, пък били и тези твърдения крайно необходима обосновка за поставянето на операта „Норма“ на фона на Бегликташ. В крайна сметка това отваря вратата

при поставянето на „Аида“ да се съгласим с твърдението на new-age-актанта, че египтяните дължат върховенстващите си институции на траките и да го оповестим целево и публично.

С целия риск да бъдат обявявани за „трети туристи, които копаят по-дълбоко от останалите туристи в търсене на автентичност“ (Redfoot, 1984: p. 299), учените, изследващи тези процеси, наистина трудно биха преглътнали тези неща. А инак идеята за оживяването на старото тракийско светилище или превръщането му в музикална „сцена на вековете“ е наистина прекрасна и обещава ревитализация на този безценен културен паметник.

Всъщност големият проблем се очертава не при несъответствието между очакванията и претенциите на научната общност за оживяване на конкретните обекти на културно наследство у нас, а от динамичните комерсиализирани изразности на това оживяване, избирани понякога от очевидно не съвсем подготвени хора и институции. Но пък дори радетелите за автентизъм (при всичката спорност на това понятие) признават, че самата комерсиализация на един реенактмънт или реконструкция на обред все още не означават, че оживяването е безсмислено или опошлено. Нормално и естествено е при оживяването на даден обект на културното наследство към старите значения да се добавят нови – „такива, които издържат на новата ситуация“ (Cohen, 1988: p. 382).

Между тези противоречия Бегликташ търси своя нов живот. Ако се върнем към теренните регистрации от последните 15 години, трябва да признаем, че светилището наистина се съживява като историческа културна територия. При това първоначалните лутаници постепенно се преодоляват в полза на едно по-адекватно и стилно експониране на обекта. Работа има още много да се върши – най-вече по отношение на образователни програми за презентиращите го екскурзоводи, рекламни специалисти и инвеститори.

Светилището е било създадено преди хилядолетия, за да служи на хората, макар с други цели. Сега хората се завръщат при него, за да му вдъхнат нов живот. Ако това стане с чувство за мярка и с историко-културна адекватност – още по-добре. Със сигурност оживяването му

може да мине и без извънземните, самодивите и египтяните. Траките са ни завещали достатъчно.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

- Boissevain, Jeremy. (1992).** Introduction. – In: Revitalizing European Rituals. Boissevain, J. – eds. London. New York. Routledge.
- Chalghanova, Tatjana. (2012).** Trakijskite planinski i skalni svetilichta (in Bulgarian). – In: Marazov, Ivan, Tatjana Chalghanova. Heterotopia na Drevna Trakija. Publisher: Izd. Dromus OOD, Sofia, Bulgaria, 161 – 192.
- Chkorpil, Karel and Chermengild. (1913).** Arheologicheski belejki ot Strandja planina. – In: IBAD, №3, 235-262.
- Cohen, Eric. (1988).** Authenticity and Commodification in Tourism. – In: Annals of Tourism Research, vol. 15, 371 – 386.
- Fol, Al. (editor) (1982).** Sb. Mealiti v Trakija, tchast II pod red. na Al. Fol (in Bulgarian). Publisher: Izd. Nauka i izkustvo, Sofia, Bulgaria.
- Fol, Al. (editor) (1976).** Sb. Trakijski pаметnitci. (1976). Megaliti v Trakija, T. 1 pod red. na Al. Fol (in Bulgarian). Publisher: Izd. na BAN, Sofia, Bulgaria.
- Hobsbawm, Eric. (1983).** Introduction.- In: The Invention of Tradition. Hobsbawm, E., T. Ranger – eds. Cambridge. Cambridge University Press.
- Kabakov, Ivan. (2007).** Pravo na kulturno mnogoobrazie (in Bulgarian). Publisher: Univ. izd. Sv. Kl. Ohridski. Sofia, Bulgaria
- Mac Cannell, D. (1976).** The Tourists. – A New Theory of the Leisure Class.
- Marazov, Ivan, Tatjana Chalghanova. (2005).** Trakijskoto svetilichte Beglik-Tach (in Bulgarian). – In: Studia Archaeologica Universittis Serdicensis. Suppl. IV, Stephanos Archaeologicos in honorem Professoris Ludmil Getov. Sofia, Bulgaria, 482 – 485.
- Prodanov, Stefan. (2010).** Ikonomiticheski i finansovi aspekti na otcenjavaneto na sabitijnija turizam po primera na reenaktmant-festival (in Bulgarian). – In: Godichen almanah "Nautchni izsledvanija na doktoranti" na SA "D.A. Tcenov", kn. 3, Sofia, Bulgaria, 359-364.
- Redfoot, D. (1984).** Touristic Authenticity: Touristic Angst and Modern Reality.- In: Qualitative Sociology 7 (4) : 291 – 309.

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО: ОПАЗВАНЕ, ПРЕДСТАВЯНЕ, ДИГИТАЛИЗАЦИЯ

CULTURAL AND
HISTORICAL
HERITAGE

PRESERVATION
PRESENTATION
DIGITIZATION

Съставители
Галина Богданова
Петко Ст. Петков

Editors
Galina Bogdanova
Petko St. Petkov

Материалите в сборника са обект на авторско право. Разрешава се безвъзмездното ползване на техни електронни/ хартиени копия само за лична употреба или обучение, при пълно цитиране на текущата страница и след писмена декларация от цитиращия за липса на търговски намерения. За копиране под друга форма, препубликуване или публикуване на сървъри се изисква писмено разрешение и/или заплащане.

This work is subject to copyright. Open and free of charge use of digital/hard copies of publications is granted only for personal or educational use, with full citation of the current page, and after written declaration of the quoting side for not-commercial intention. For any other reproducing types, re-publishing, photocopying, recording, or any other storage retrieval system/ server written permission and/or fee is required.

© Авторски колектив, 2020

© Authors` Group, 2020

Техническо редактори:
Николай Ноев
Калина Сотирова-Вълкова

Technical editors:
Nikolay Noev
Kalina Sotirova-Valkova

Научна поредица: том 6, брой 1 (8)/2020
Science series: vol. 6, issue 1 (8)/2020

www.math.bas.bg/vt/kin
ISSN: 2367-8038